

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลช้างกลาง

อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประจำปี ๒๕๖๗

สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด.นครศรีธรรมราช ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-2
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดนครศรีธรรมราช	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	2-8
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2566	2-11
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2566	2-12
2-5	รายได้และรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2565	2-13
3-1	สมบัติดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	3-6
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภท การใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	5-4
6-1	เขตการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	3-8
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	6-6
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกัน ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทานแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

- 1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล
- 1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน
- 1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

- 1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 ถึง 30 กันยายน 2567
- 1.4.2 สถานที่ ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย
  - 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น
  - 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
  - 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล
- 1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล
- 1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล
- 1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน
- 1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล
- 1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น
- 1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์
- 1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ
- 1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

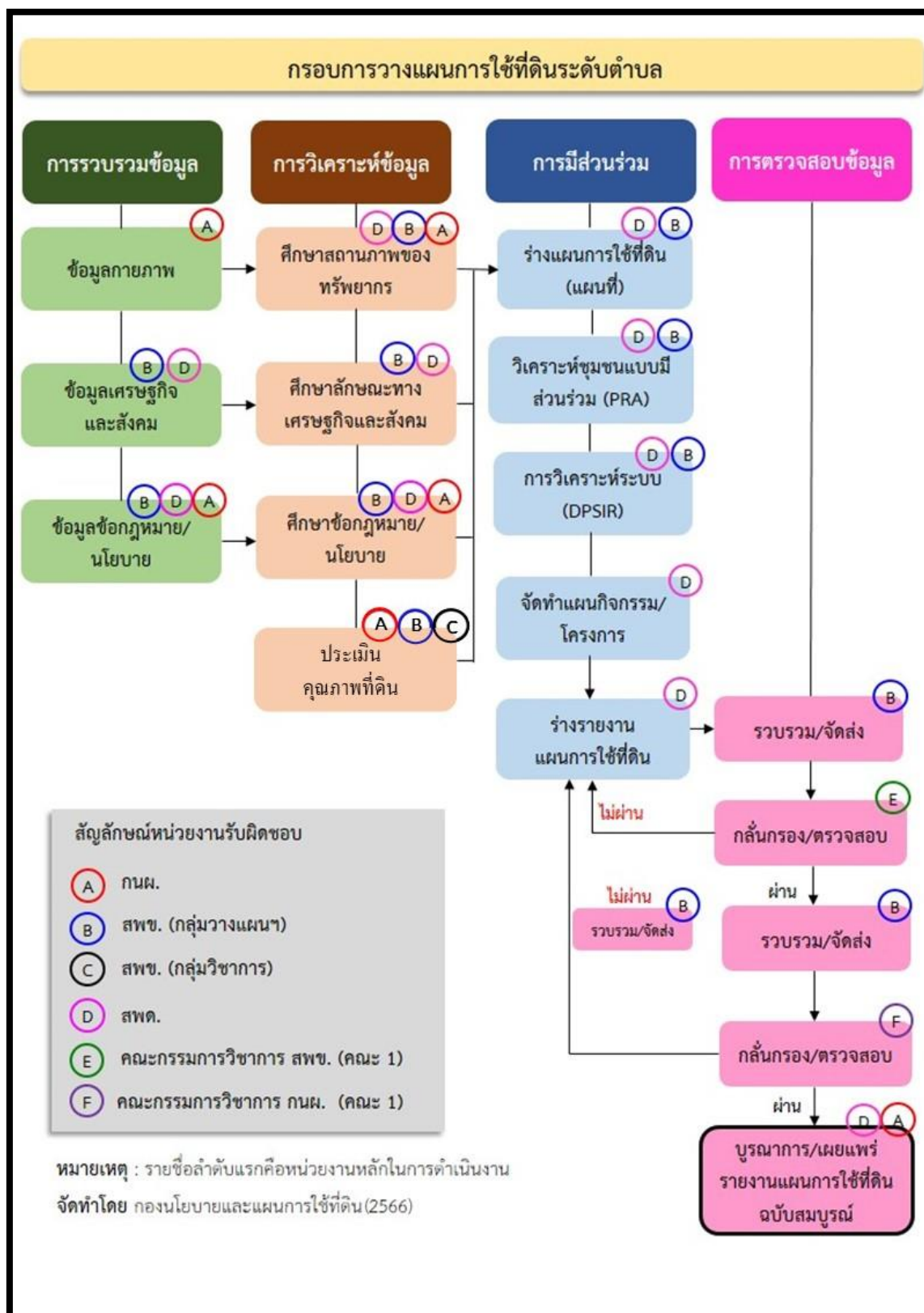
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยึดเหนี่ยวโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณสุข ปहुกิจิตสำนึก รักบ้านเกิด เทิดทูนสถาบัน” (องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

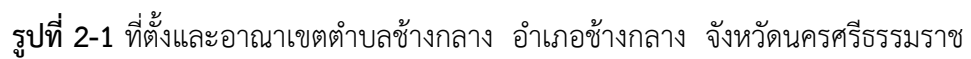
บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอช้างกลาง มีพื้นที่ประมาณ 186 ตารางกิโลเมตร หรือ 116,069 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลสวนขัน อำเภอนาวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลแก้วสน ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน ตำบลนาหลวงเสน อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลเขาแก้ว ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลจันดี อำเภอนาวัง ตำบลหลักช้าง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 17 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านนา	หมู่ที่ 10 บ้านหน้าเหมน
หมู่ที่ 2 บ้านคลองงา	หมู่ที่ 11 บ้านวังทอง
หมู่ที่ 3 บ้านจันดีบ้าน	หมู่ที่ 12 บ้านหน้าเขาเหมน
หมู่ที่ 4 บ้านมะนาวหวาน	หมู่ที่ 13 บ้านท้ายเหมือง
หมู่ที่ 5 บ้านด่านไม้ไผ่	หมู่ที่ 14 บ้านท่าแพ
หมู่ที่ 6 บ้านควนसान	หมู่ที่ 15 บ้านน้ำน้อยเหนือ
หมู่ที่ 7 บ้านนาวา	หมู่ที่ 16 บ้านบนควน
หมู่ที่ 8 บ้านคลองกุ่ม	หมู่ที่ 17 บ้านนาเกาะ
หมู่ที่ 9 บ้านคลองกุ่มเหนือ	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ตำบลข้างกลาง ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ที่มีความสูงประมาณ 100-1,200 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง เช่น เขาเหมน เขาล้าน เขาชันหมาก มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านโดยมีคลองที่สำคัญ เช่น คลองแหน คลองจันดี คลองท่าแพ

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565) พบว่า ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.3 องศาเซลเซียส ในเดือนพฤษภาคม และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.2 องศาเซลเซียส ในเดือนกุมภาพันธ์

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 2,769.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 174 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝน 657.7 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 21 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วง

ฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมมูลของน้ำเพื่อการเกษตร ในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืชได้ตลอดทั้งปี (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

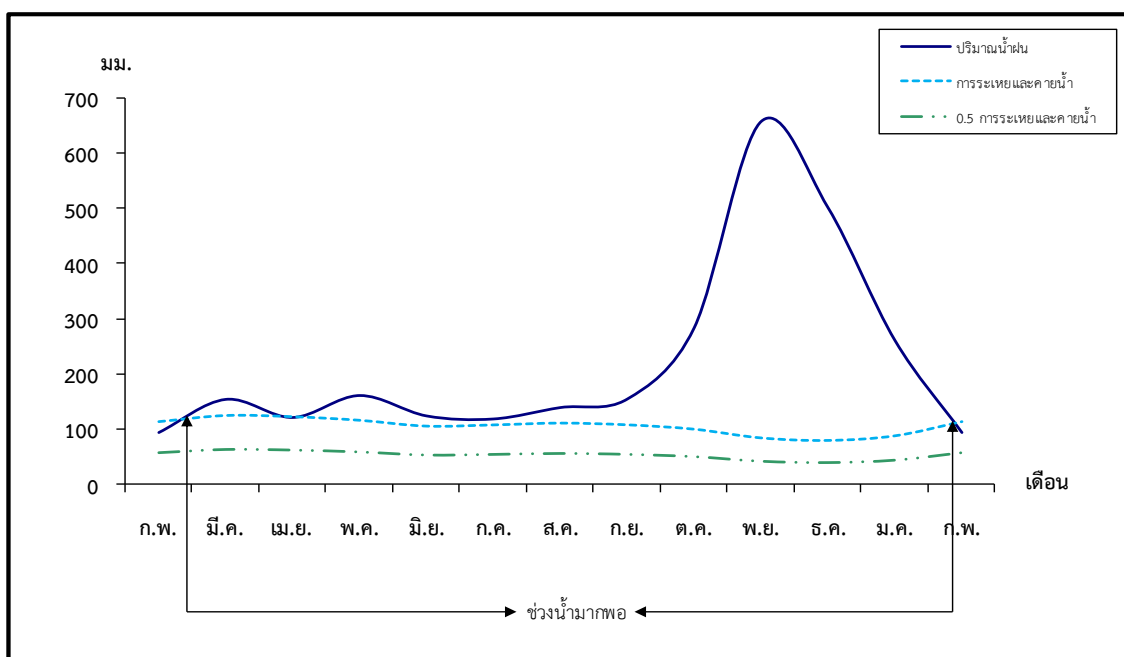
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดนครราชสีมา¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	22.4	30.5	26.1	84.0	260.6	13.9	86.8	151.1
ก.พ.	22.2	31.6	26.6	81.0	93.8	6.3	113.4	79.7
มี.ค.	22.9	32.9	27.6	80.0	153.9	7.9	124.9	116.0
เม.ย.	23.7	34.0	28.4	80.0	121.1	8.7	122.7	97.6
พ.ค.	24.2	34.3	28.4	81.0	160.9	15.2	115.9	119.5
มิ.ย.	24.1	34.1	28.3	80.0	123.9	13.0	105.0	99.3
ก.ค.	23.9	33.8	28.1	79.0	118.4	14.7	107.3	96.0
ส.ค.	23.7	33.8	27.9	79.0	139.1	15.6	110.7	108.1
ก.ย.	23.6	33.2	27.4	82.0	154.5	17.6	107.4	116.3
ต.ค.	23.4	31.9	26.9	86.0	283.8	20.8	99.2	153.4
พ.ย.	23.1	30.4	26.3	88.0	657.7	21.5	82.8	190.8
ธ.ค.	22.7	30.0	26.0	86.0	501.3	19.4	78.1	175.1
เฉลี่ย	23.3	32.5	27.3	82.2	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	2,769.0	174.6	1,254.2	1,502.9

หมายเหตุ: ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

หมายเหตุ: ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูล ที่นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,018 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.45 ของพื้นที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 67,634 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 58.29 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 65 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่ สับปะรด/ยางพารา

2) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 56,229 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 48.48 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ยืนต้นไร่/เสื่อมโทรม

3) ไม้ผล มีเนื้อที่ 11,235 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.67 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสมทุเรียน ทุเรียน/มังคุด

4) พืชสวน มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

5) พืชเหี่ยวแห้งและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงสุกร โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 78 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

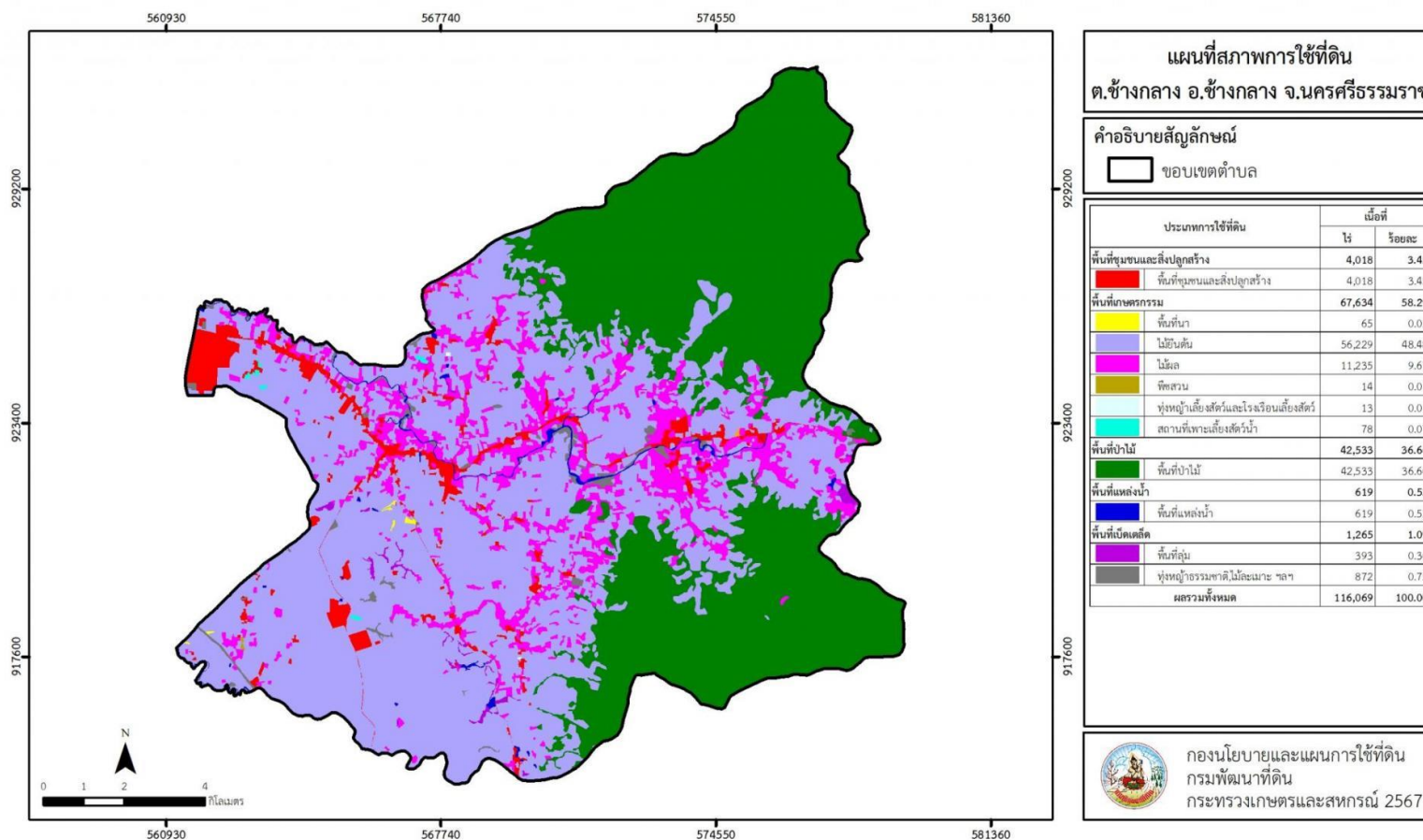
2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 42,533 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 36.64 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าปลูกสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 619 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา หนอง บึง ทะเลสาบ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,265 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.09 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชเหี่ยวแห้ง/ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พืชเหี่ยวแห้งธรรมชาติ

แผนการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,018	3.45
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,176	1.87
U201/A401	หมู่บ้านบนพื้นราบ/ไม้ผลผสม	37	0.03
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	1,378	1.19
U405	ถนน	294	0.25
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	130	0.11
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	3	-
A	พื้นที่เกษตรกรรม	67,634	58.29
A100	นาร้าง	26	0.02
A101	นาข้าว	28	0.02
A205/A302	สับปะรด/ยางพารา	11	0.01
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	2,026	1.75
A302	ยางพารา	49,893	42.99
A302/A401	ยางพารา/ไม้ผลผสม	30	0.03
A302/A403	ยางพารา/ทุเรียน	20	0.02
A302/A411	ยางพารา/กล้วย	25	0.02
A302/A419	ยางพารา/มังคุด	193	0.17
A303	ปาล์มน้ำมัน	3,843	3.31
A303/A405	ปาล์มน้ำมัน/มะพร้าว	11	0.01
A317/A401	หมาก/ไม้ผลผสม	9	0.01
A317/A404	หมาก/เงาะ	6	0.01
A317/A405	หมาก/มะพร้าว	77	0.07
A317/A419	หมาก/มังคุด	88	0.08
A317/A420	หมาก/กลางสาด ลองกอง	8	0.01
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	32	0.03
A401	ไม้ผลผสม	6,210	5.35
A403	ทุเรียน	2,285	1.97

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A403/A404	ทุเรียน/เงาะ	49	0.04
A403/A405	ทุเรียน/มะพร้าว	32	0.03
A403/A411	ทุเรียน/กล้วย	51	0.04
A403/A419	ทุเรียน/มังคุด	359	0.31
A403/A420	ทุเรียน/กลางสาด ลองกอง	100	0.09
A404	เงาะ	158	0.14
A404/A419	เงาะ/มังคุด	38	0.03
A404/A420	เงาะ/กลางสาด ลองกอง	5	-
A405	มะพร้าว	281	0.24
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	11	0.01
A405/A419	มะพร้าว/มังคุด	392	0.34
A405/A420	มะพร้าว/กลางสาด ลองกอง	14	0.01
A411	กล้วย	30	0.03
A419	มังคุด	669	0.57
A419/A420	มังคุด/กลางสาด ลองกอง	421	0.36
A420	กลางสาด ลองกอง	98	0.08
A502	พืชผัก	14	0.01
A702	โรงเรียนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	2	-
A703	โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ปีก	6	0.01
A704	โรงเรียนเลี้ยงสุกร	5	-
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	22	0.02
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	56	0.05
F	พื้นที่ป่าไม้	42,533	36.64
F100	ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	567	0.49
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	41,928	36.12
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	38	0.03

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,265	1.09
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	383	0.33
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	433	0.37
M201	พื้นที่ลุ่ม	393	0.34
M302	บ่อลูกรัง	25	0.02
M405	พื้นที่ถม	31	0.03
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	619	0.53
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	459	0.39
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	35	0.03
W202	บ่อน้ำในไร่นา	125	0.11
ผลรวมทั้งหมด		116,069	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลข้างกลาง มีประชากรรวม 15,533 คน แยกเป็นชาย 7,632 คน เป็นหญิง 7,901 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 83.64 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 6,391 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 3,495 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.69 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,896 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.31 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา
ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลข้างกลาง	6,391	7,632	7,901	15,533
หมู่ที่ 1 นา	757	1,005	1,077	2,082
หมู่ที่ 2 คลองงา	476	623	652	1,275
หมู่ที่ 3 จันดีบ้าน	406	459	487	946
หมู่ที่ 4 มะนาวหวาน	678	730	760	1,490
หมู่ที่ 5 ด่านไม้ไผ่	299	366	403	769
หมู่ที่ 6 ควนส้าน	360	527	503	1,030
หมู่ที่ 7 นาหวา	779	720	750	1,470
หมู่ที่ 8 คลองกุย	382	320	296	616
หมู่ที่ 9 คลองกุยเหนือ	325	340	383	723
หมู่ที่ 10 หน้าเหมน	250	369	367	736
หมู่ที่ 11 วังทอง	214	301	328	629
หมู่ที่ 12 หน้าเขาเหมน	214	253	268	521
หมู่ที่ 13 ท้ายเหมือง	170	233	239	472
หมู่ที่ 14 ท่าแพ	283	410	417	827
หมู่ที่ 15 น้ำน้อยเหนือ	129	207	198	405
หมู่ที่ 16 บนควน	401	365	351	716
หมู่ที่ 17 นาเกาะ	268	404	422	826

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	6,391	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	3,495	54.69
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	2,896	45.31

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่รวมทั้งหมด 116,069 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 6,391 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 18 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 67,634 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 58.29 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 19 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 3,495 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกยางพารา และปาล์มน้ำมัน ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น ๆ บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 189,591 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 66,911 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 98,986 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 34,935 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 90,605 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 31,977 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลข้างกลาง	141,559	27,447	13,577	7,008	189,591	66,911	98,986	34,935
หมู่ที่ 1 นา	104,875	30,852	5,020	721	141,468	64,929	113,699	52,184
หมู่ที่ 2 คลองงา	145,054	22,172	17,548	1,893	186,666	65,812	132,513	46,719
หมู่ที่ 3 จันดีบ้าน	117,349	33,478	15,311	2,989	169,127	53,716	74,420	23,636
หมู่ที่ 4 มะนาวหวาน	139,185	32,378	28,908	20,678	221,149	74,564	65,756	22,171
หมู่ที่ 5 ตำบลไม้ไผ่	226,206	25,052	16,459	3,290	271,007	93,140	169,568	58,277
หมู่ที่ 6 ควนสาร	120,896	28,928	15,214	4,047	169,084	58,114	19,204	6,600
หมู่ที่ 7 นาหวา	114,343	19,075	7,878	6,538	147,834	66,478	62,874	28,273
หมู่ที่ 8 คลองกุย	216,472	68,650	17,037	8,894	311,053	110,394	146,141	51,866
หมู่ที่ 9 คลองกุยเหนือ	141,575	17,932	12,942	2,260	174,710	59,877	133,377	45,711
หมู่ที่ 10 หน้าเหมน	85,485	50,000	11,091	37,152	183,727	45,724	151,836	37,787
หมู่ที่ 11 วังทอง	148,792	25,788	19,277	3,471	197,328	63,355	135,919	43,639
หมู่ที่ 12 หน้าเขาเหมน	155,558	21,488	14,344	2,605	193,995	66,205	115,256	39,333
หมู่ที่ 13 ท้ายเหมือง	137,043	14,362	4,609	3,853	159,867	57,060	66,584	23,765
หมู่ที่ 14 ท่าแพ	106,870	21,904	10,527	5,080	144,381	58,463	57,238	23,177
หมู่ที่ 15 น้ำน้อยเหนือ	179,205	15,548	16,836	18,753	230,342	87,371	54,978	20,854
หมู่ที่ 16 บนควน	223,277	2,490	4,041	0	229,808	70,125	118,205	36,070
หมู่ที่ 17 นาเกาะ	185,235	22,735	9,972	3,121	221,062	65,354	118,734	35,102

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตอุทยานแห่งชาติเขาลง เนื้อที่ 22,870 ไร่
- (2) เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกโยง เนื้อที่ 20,403 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 17,447 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 5,857 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 30,756 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1AR เนื้อที่ 4,208 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 4,395 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1BR เนื้อที่ 1,386 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 9,073 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 9,896 ไร่

7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 3,517 ไร่

8) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 52,838 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลช้างกลาง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 2,769 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลช้างกลาง มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองกุย คลองงา คลองจันดี คลองทองออก คลองท่าแพ คลองน้ำขุ่น คลองมิน คลองรังเกียจ คลองลำปีเหาะ คลองหินตาด คลองเหมน คลองแหน และห้วยเสียด

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลช้างกลาง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 21 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลช้างกลาง อำเภอลำทับ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 26 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Ptl-hb-clA ดินพทลุ่มที่มีความอิ่มตัว เบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 344 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 25 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Chl-sclA ชุดดินฉลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 581 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Chl-sclB ชุดดินฉลอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,997 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.58 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ho-Klt-gclC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินห้วยยอด และชุดดินคลองเต้ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 228 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kbi-clC ชุดดินกระบี่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 419 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล

- 5) หน่วยแผนที่ดิน Knk-sclA ชุดดินคลองนกระทุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,477 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.30 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Knk-sclB ชุดดินคลองนกระทุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,278 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.10 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน LL-mw,pic-sclA ดินลุ่มน้ำที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและมีสีลาแกอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปนเปื้อน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,203 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน LL-mw,pic-clA ดินลุ่มน้ำที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและมีสีลาแกอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10,307 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.88 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Nok-gclB ชุดดินหนองคล้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Nok-gclC ชุดดินหนองคล้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 148 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-clB ชุดดินนาทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,814 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.29 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-clC ชุดดินนาทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,628 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.71 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-d-clB ดินนาทอนที่เป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,888 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.63 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Pk-fl-sclB ดินภูเขาที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,933 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Pk-fl-sclC ดินภูเขาที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 766 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Pk-md,fl-sclB ดินภูเขาที่เป็นดินลึกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 405 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล

17) หน่วยแผนที่ดิน Pk-md,fl-sclC ดินภูเขาที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,825 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.16 ของเนื้อที่ตำบล

18) หน่วยแผนที่ดิน Pk-md,fl-sclD ดินภูเขาที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,484 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.28 ของเนื้อที่ตำบล

19) หน่วยแผนที่ดิน Ro-fl-sLA ดินรือเสาะที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 379 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล

20) หน่วยแผนที่ดิน Te-pic-sLA/d3c ดินท่าแซะที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และพบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 152 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล

21) หน่วยแผนที่ดิน Te-pic-sLB ดินท่าแซะที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,537 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.32 ของเนื้อที่ตำบล

22) หน่วยแผนที่ดิน Tg-sLB ชุดดินทุ่งหว้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 653 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.56 ของเนื้อที่ตำบล

23) หน่วยแผนที่ดิน Tg-sLA ชุดดินทุ่งหว้า มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,760 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.51 ของเนื้อที่ตำบล

24) หน่วยแผนที่ดิน Tng-clB ชุดดินตรัง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,872 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.61 ของเนื้อที่ตำบล

25) หน่วยแผนที่ดิน Tng-d-clB ดินตรังที่เป็นดินลิก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 494 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.43 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 61,127 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 52.66 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน P บ่อขุด มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 343 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 383 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินห้วยยอด (Ho) ชุดดินคลองเต้ง (Klt) และชุดดินหนองคล้า (Nok)

ด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินของตำบลช้างกลางมีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำถึงปานกลาง การระบายน้ำเลว ดี และดีปานกลาง ค่าความเป็นกรดต่างของดินประมาณ 4.5-6.5

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังแสดงใน
ตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Chl-sclA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	581	0.50
Chl-sclB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,997	2.58
Ho-Klt-gclC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	228	0.20
Kbi-clC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	419	0.36
Knk-sclA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	8,477	7.30
Knk-sclB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,278	1.10
LL-mw,pic-clA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	10,307	8.88
LL-mw,pic-siclA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,203	1.03
Nok-gclB	2-5	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	7	0.01
Nok-gclC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.0	4.5-5.5	<2	-	148	0.13
Ntn-clB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	3,814	3.29
Ntn-clC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	6,628	5.71
Ntn-d-clB	2-5	100-150	ดี	ต่ำ	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,888	1.63
Pk-fl-sclB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,933	1.66
Pk-fl-sclC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	766	0.66
Pk-md,fl-sclB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	405	0.35
Pk-md,fl-sclC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	4,825	4.16
Pk-md,fl-sclD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,484	1.28
Ptl-hb-clA	0-2	>150	เลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	5.5-8.0	<2	-	344	0.30
Ro-fl-slA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-6.0	<2	-	379	0.33
Te-pic-sIA/d3c	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	152	0.13
Te-pic-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,537	1.32

แผนการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

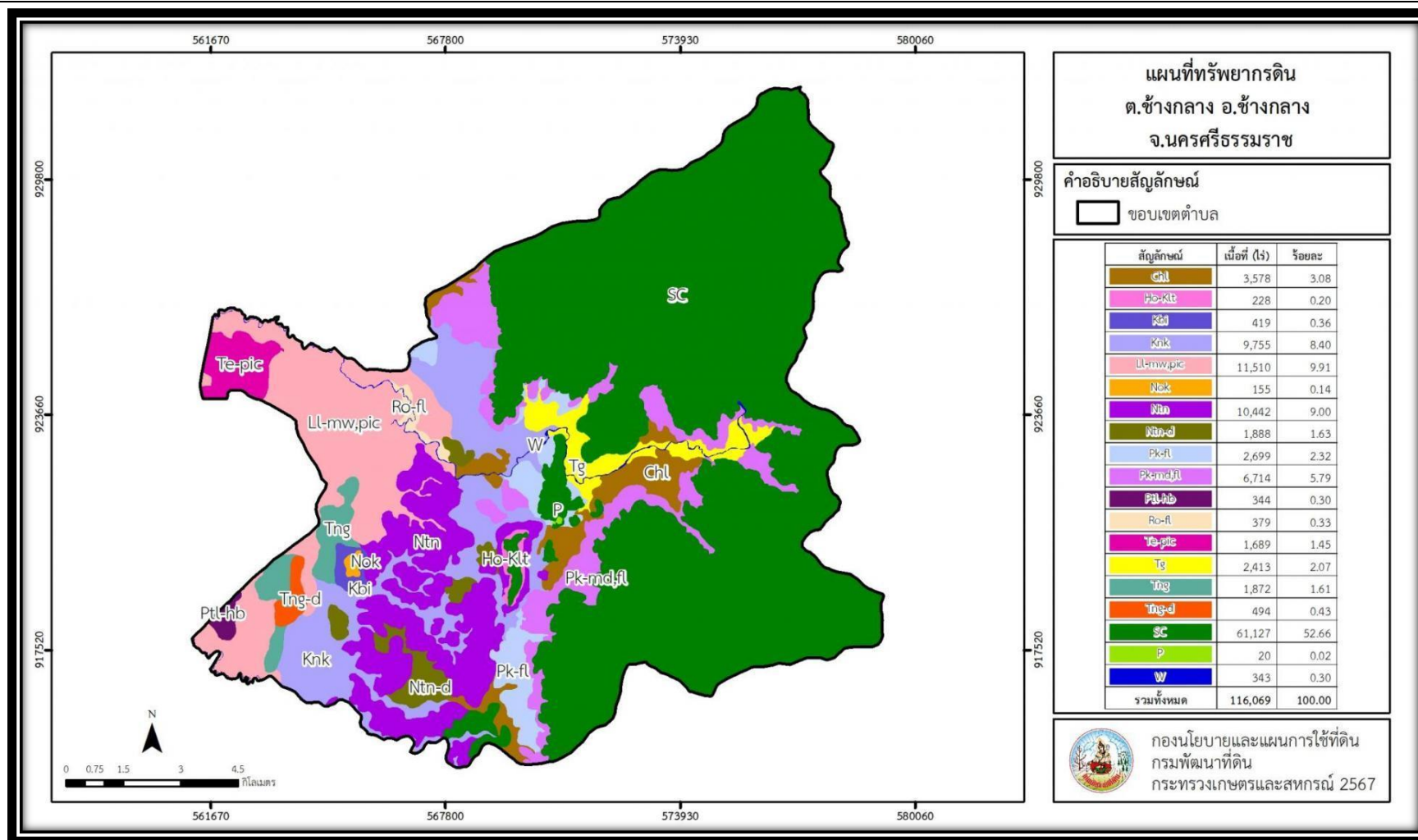
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Tg-lsA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,760	1.51
Tg-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	653	0.56
Tng-clB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,872	1.61
Tng-d-clB	2-5	100-150	ดี	ต่ำ	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	494	0.43
P	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	0.02
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61,127	52.66
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	343	0.30
รวมทั้งหมด											116,069	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอลำปลายงอง จังหวัดนครราชสีมา

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลข้างกลาง อำเภอลำปลายงอง จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลข้างกลาง คือ

- 1) พื้นที่ที่มีความลาดชัน เกิดการชะล้างพังทลายของดิน
- 2) ดินกรวด ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3) แหล่งน้ำธรรมชาติน้อย
- 4) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรช่วงฤดูแล้ง อุบโภาค บริโภาค
- 5) ช่วงหน้าฝนมีน้ำป่าไหลหลากในพื้นที่ และมีน้ำท่วมขัง
- 6) น้ำเสียจากโรงงานยางพารา
- 7) เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการจัดการดิน การใช้ปุ๋ย และโรคพืช
- 8) กรรมสิทธิ์ที่ดิน

4.1.2 ความต้องการของชุมชน และเกษตรกรตำบลข้างกลาง มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร อุบโภาค บริโภาค
- 3) แก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) แก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง
- 5) แก้ไขปัญหาน้ำเสียจากโรงงานยางพารา
- 6) เพิ่มองค์ความรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 6 ประการ คือ

- 1.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเสื่อมโทรม
- 1.2) ดินเกิดการชะล้างพังทลายในพื้นที่
- 1.3) น้ำขาดแคลนช่วงฤดูแล้ง
- 1.4) น้ำท่วมขังฤดูฝน

- 1.5) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.6) การไร้กรรมสิทธิ์ที่ดิน
- 2) **แรงกดดัน (Pressure)** ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ
  - 2.1) การจัดการดินและพืชที่ไม่เหมาะสม
  - 2.2) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
  - 2.3) ขาดแหล่งน้ำต้นทุน
  - 2.4) ฝนทิ้งช่วง/น้ำไหลบ่า
  - 2.5) รุกป่าพื้นที่ป่า
- 3) **สภาวะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ
  - 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
  - 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
  - 3.3) ราคาผลผลิตไม่แน่นอน
  - 3.4) ราคาปัจจัยการผลิตสูง
  - 3.5) พื้นที่ป่าไม้ลดลง
  - 3.6) ราษฎรเรียกร้องสิทธิในที่ดิน
- 4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 6 ประการ คือ
  - 4.1) สูญเสียน้ำดิน ธาตุอาหารพืช
  - 4.2) น้ำเสียจากโรงงานยางพารา
  - 4.3) ผลผลิตพืชต่ำ
  - 4.4) ต้นทุนการผลิตสูง
  - 4.5) รายได้น้อย
  - 4.6) มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต
- 5) **การตอบสนอง (Response)** ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
  - อดีต-ปัจจุบัน**
    - 5.1) มาตรการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น สนับสนุนปุ๋ยพืชสด โดโลไมท์ ปุ๋ยอินทรีย์
คุณภาพสูง
    - 5.2) มาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำวิธีพืชและวิธีกล เช่น สนับสนุนหญ้าแฝก
    - 5.3) บ่อน้ำในไร่นา/ขุดลอกต่าง ๆ
    - 5.4) สร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร/อุปโภค/บริโภค
    - 5.5) การส่งเสริมองค์ความรู้ทางด้านการปรับปรุงบำรุงดิน
    - 5.6) ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่

5.7) เพิ่มช่องทางการตลาด

5.8) ส่งเสริมการทำการเกษตรด้วยสารอินทรีย์ชีวภาพ

อนาคต

(1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1) ยางพารา ได้รับความนิยมนิยมปลูกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยนิยมปลูกในช่วงต้นฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม และเริ่มกรีดยอดต้นยางมีเส้นรอบวง 50 เซนติเมตรขึ้นไป อายุยางพาราประมาณ 7 ปี ปัจจุบันพบปัญหายางพาราเป็นโรคจำนวนมาก สาเหตุเกิดจากการปลูกติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ทำให้ดินมีการสะสมของโรค เป็นต้น อีกทั้งยังขาดการจัดการดินอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ปัจจุบันเกษตรกรที่ทำสวนยางพารามีรายได้ที่ลดลงเป็นอย่างมาก

2) ปาล์มน้ำมัน นิยมปลูกในบริเวณที่ลุ่มเป็นส่วนมาก เกษตรกรบางรายมีการปรับเปลี่ยนจากสวนยางพารา มาปลูกปาล์มน้ำมันทดแทน เนื่องจากได้รับผลตอบแทนที่มากกว่าปัจจุบัน โดยนิยมปลูกในช่วงต้นฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม ปัจจุบันพบปัญหาขาดน้ำในสวนที่ปลูกบริเวณพื้นที่ดอน และปาล์มน้ำมันแสดงอาการขาดธาตุอาหาร สาเหตุจากดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และการจัดการธาตุอาหารไม่เหมาะสม

3) ไม้ผล ไม้ผลที่นิยมปลูก ได้แก่ ทูเรียน มังคุด ลองกอง เงาะ ลักษณะดินบริเวณนี้ เป็นดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างดี และเหมาะสำหรับปลูกไม้ผล (รูปที่ 4-2)

เดือน \ ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ยางพารา	ยางพารา ยางนา											
2. ไม้ผล	มังคุด ทูเรียน เงาะ ลำไย ลองกอง มะพร้าว และกล้วย											
3. ปาล์มน้ำมัน	ปาล์มน้ำมัน											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ยางพารา ทุเรียน มังคุด ปาล์มน้ำมัน เงาะ มะพร้าว ข้าว

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

แผนการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลข้างกลาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

หน่วยที่ดิน	ยางพารา	ทุเรียน	มังคุด	ปาล์มน้ำมัน	เงาะ	มะพร้าว	ข้าว
Chl-sclA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Chl-sclB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Ho-Klt-gclC	S3r	N	N	N	N	N	S3ewo
Kbi-clC	S2n	S2ns	S2ns	S2n	S2ns	S2en	S3ewo
Knk-sclA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Knk-sclB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Ll-mw,pic-clA	S2osn	S2osn	S2osn	S2sn	S2osn	S2osn	S2osn
Ll-mw,pic-siclA	S2osn	S2osn	S2osn	S2sn	S2osn	S2osn	S2osn
Nok-gclB	S3r	N	N	N	N	N	S3o
Nok-gclC	S3r	N	N	N	N	N	S3ewo
Ntn-clB	S2rsn	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3o
Ntn-clC	S2rsn	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3ewo
Ntn-d-clB	S2rsn	S2rsn	S2rsn	S2rsn	S2rsn	S2rsn	S3o
Pk-fl-sclB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Pk-fl-sclC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ens	S3ewo
Pk-md,fl-sclB	S2rsn	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3o
Pk-md,fl-sclC	S2rsn	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3ewo

แผนการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	ยางพารา	ทุเรียน	มังคุด	ปาล์มน้ำมัน	เงาะ	มะพร้าว	ข้าว
Pk-md,fl-sclD	S2ewrns	S3r	S3r	S3r	S3r	S3er	N
Ptl-hb-clA	N	N	N	S3o	N	N	S2ns
Ro-fl-slA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Te-pic-slA/d3c	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Te-pic-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Tg-lsA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Tg-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o
Tng-clB	S2rsn	S3r	S3r	S3r	S3r	S3r	S3o
Tng-d-clB	S2rsn	S2rsn	S2rsn	S2rsn	S2rsn	S2rsn	S3o

หมายเหตุ: ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e	=	ความเสียหายจากการกัดกร่อน	w	=	ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
r	=	สภาวะการหยั่งลึกของราก	z	=	สารพิษ
x	=	การมีเกลือมากเกินไป	m	=	ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
o	=	ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช	n	=	ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
s	=	ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร			

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จากการวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการ

ใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่ฟุธรรมชาติ มีเนื้อที่ 44,613 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 38.44 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 38,256 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 32.96 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 473 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.41 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่ฟุธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 5,885 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.07 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มี

ศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตประมง เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 61,681 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 53.14 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) **เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง** พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

(1) **เขตทำนา** (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 54 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรรมมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) **เขตปลูกไม้ผล** (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 46,864 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 40.38 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกไม้ผล ได้แก่ มังคุด ทุเรียน เงาะ มะพร้าว

2) **เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ** พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) **เขตปลูกไม้ผล** (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 1,898 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.64 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มังคุด ทุเรียน เงาะ มะพร้าว

(2) **เขตปลูกไม้ยืนต้น** (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 12,774 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 11.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน

3) **เขตประมง** (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 78 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำการกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

4) **เขตปศุสัตว์** มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) **เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์** (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,022 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.47 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

(1) **เขตชุมชน/สถานที่ราชการ** (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,889 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.35 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) **เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต** (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 133 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 622 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) **เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ** (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 497 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.43 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) **เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น** (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 125 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,331 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.15 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ไม้พุ่ม เหมืองแร่ เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 3,801 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.27 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าชุมชน

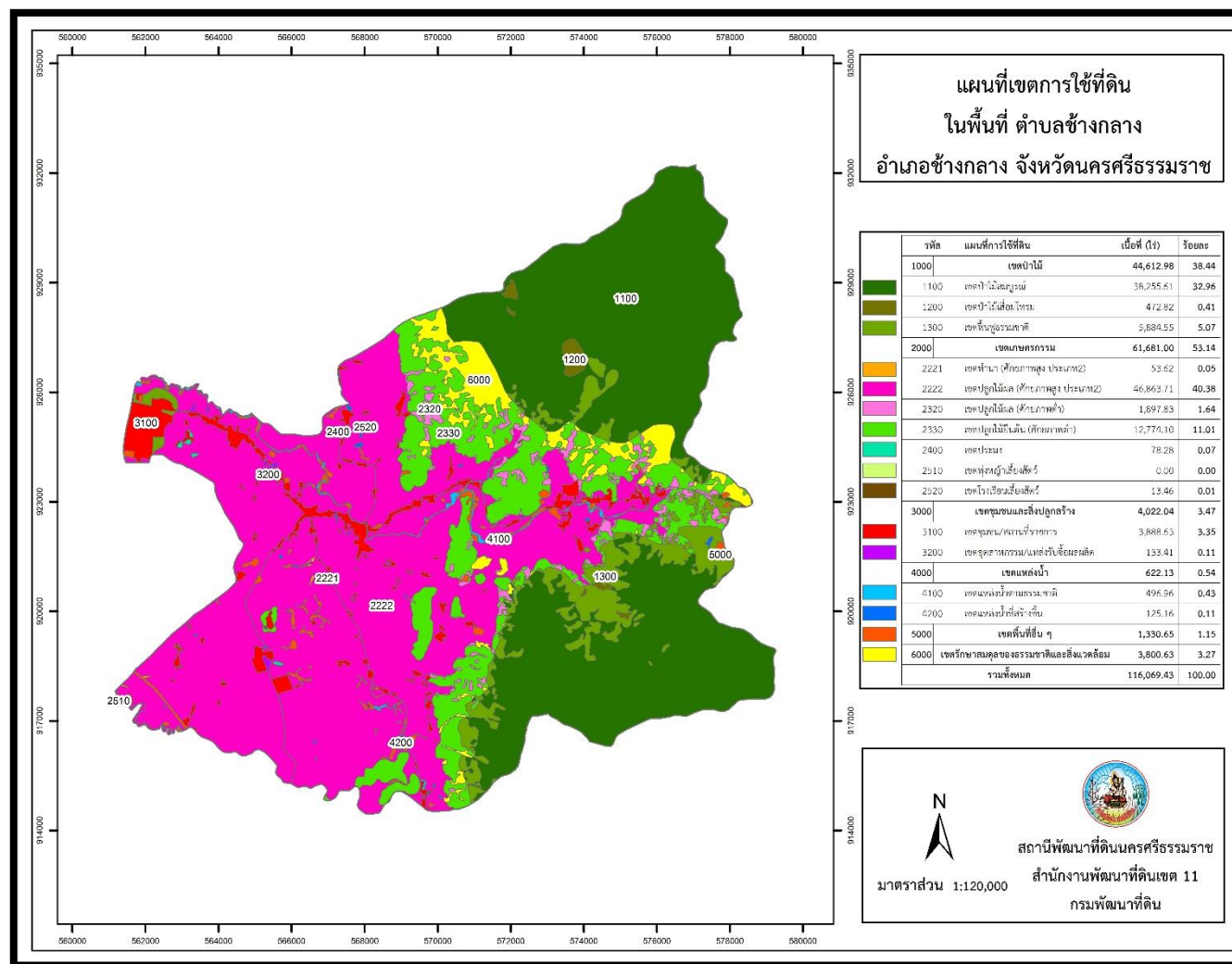
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	44,613	38.44
1100 เขตป่าไม้สมบูรณ์	38,256	32.96
1200 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	473	0.41
1300 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	5,885	5.07
2. เขตเกษตรกรรม	61,681	53.14
1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	46,917	40.43
2221 เขตทำนา	54	0.05
2222 เขตปลูกไม้ผล	46,864	40.38
2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	14,672	12.65
2320 เขตปลูกไม้ผล	1,898	1.64
2320 เขตปลูกไม้ยืนต้น	12,774	11.01
3) เขตประมง	78	0.07
2400 เขตประมง	78	0.07
4) เขตปศุสัตว์	13	0.01
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	13	0.01
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,022	3.47
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,889	3.35
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	133	0.11
4. เขตแหล่งน้ำ	622	0.54
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	497	0.43
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	125	0.11
5. เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,331	1.15
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3,801	3.27
600 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าชุมชน	3,801	3.27
รวม	116,069	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมาแล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลข้างกลางไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง เพื่อมีมติให้ ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่ แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายัง กรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนด ในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินนครราชสีมา นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้ และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดิน กำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดหาปุ๋ยเพื่อการเกษตร (โดโลไมท์)
- (6) การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด

2) การฟื้นฟูและป้องกันชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

(1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) การบริหารจัดการน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

(1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

4) เขตปศุสัตว์และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

(1) การบริหารจัดการน้ำ

- การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) การบริหารจัดการศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

(1) ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (กรมปศุสัตว์)

(2) การอบรมบริหารจัดการโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (กรมปศุสัตว์)

(3) การอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติตามนโยบายด้านการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (กรมประมง)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

(1) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อทำการเกษตร (กรมชลประทาน)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหา ดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ น้ำป่าไหลหลากในพื้นที่ และมี น้ำท่วมขัง กรมสิทธิ์ที่ดิน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ ของตำบลช้างกลาง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลช้างกลางในภาพรวมสรุปได้ 5 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาการชะล้างพังทลายดิน/น้ำท่วมขัง (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ (4) น้ำเสียจากโรงงานยางพารา และ (5) ปัญหา กรมสิทธิ์ที่ดิน ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ปัญหาความเสื่อมโทรม ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินนั้นรวมถึงดินตื้น ดินลูกรัง ดินกรด ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาคือความเสื่อมโทรมของที่ดิน สรุปได้ 4 ประการ คือ (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด (4) เพิ่มองค์ความรู้ด้านการจัดการดินและการใช้ปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน โดยปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินในพื้นที่ตำบลช้างกลางนั้น คือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานทั้งมีการใช้ปุ๋ยเคมี และไม่มี การปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสม ส่งผลให้โครงสร้างของดินเปลี่ยนแปลง ซึ่งทำให้ช่องว่างน้ำช่องว่าง อากาศในดินที่เคยมีอยู่ลดน้อยลง รวมทั้งธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน และจากการวิเคราะห์การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ตำบลช้างกลาง ซึ่งมีเนื้อที่ รวม 116,069 ไร่ นั้น พบว่า มีระดับการชะล้างพังทลายดินน้อย (ความลาดชัน 0-2%) ปานกลาง (ความ ลาดชัน 2-5%) รุนแรง (ความลาดชัน 5-15%) รุนแรงมาก (ความลาดชัน 15-20%) และ รุนแรงมาก ที่สุด (ความลาดชัน >20%) คือ 74,453 ไร่ 20,246 ไร่ 10,941 ไร่ 470 ไร่ และ 9,959.50 ไร่ ตามลำดับ (รูปที่ 7-1) ฤดูฝนหรือช่วงน้ำป่าไหลหลากทำให้เกิดการชะล้างพังทลายดิน ทำให้น้ำดินถูกชะล้างลงสู่ พื้นที่ราบ และยังส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขัง ผลกระทบที่ตามมา คือ บนพื้นที่สูงเกิดการสูญเสียหน้าดิน อินทรีย์วัตถุ ธาตุอาหารพืช เป็นต้น ซึ่งหน้าดินที่ถูกชะล้างลงสู่พื้นที่ราบที่บดบังน้ำตามธรรมชาติ ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนตื้นเขิน ส่งผลให้ในช่วงฤดูแล้งไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควร ทำให้เกิด การขาดแคลนน้ำทั้งน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไข ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน คือ การทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีกลและวิธีพืช

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจืดตื้นเขิน ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง

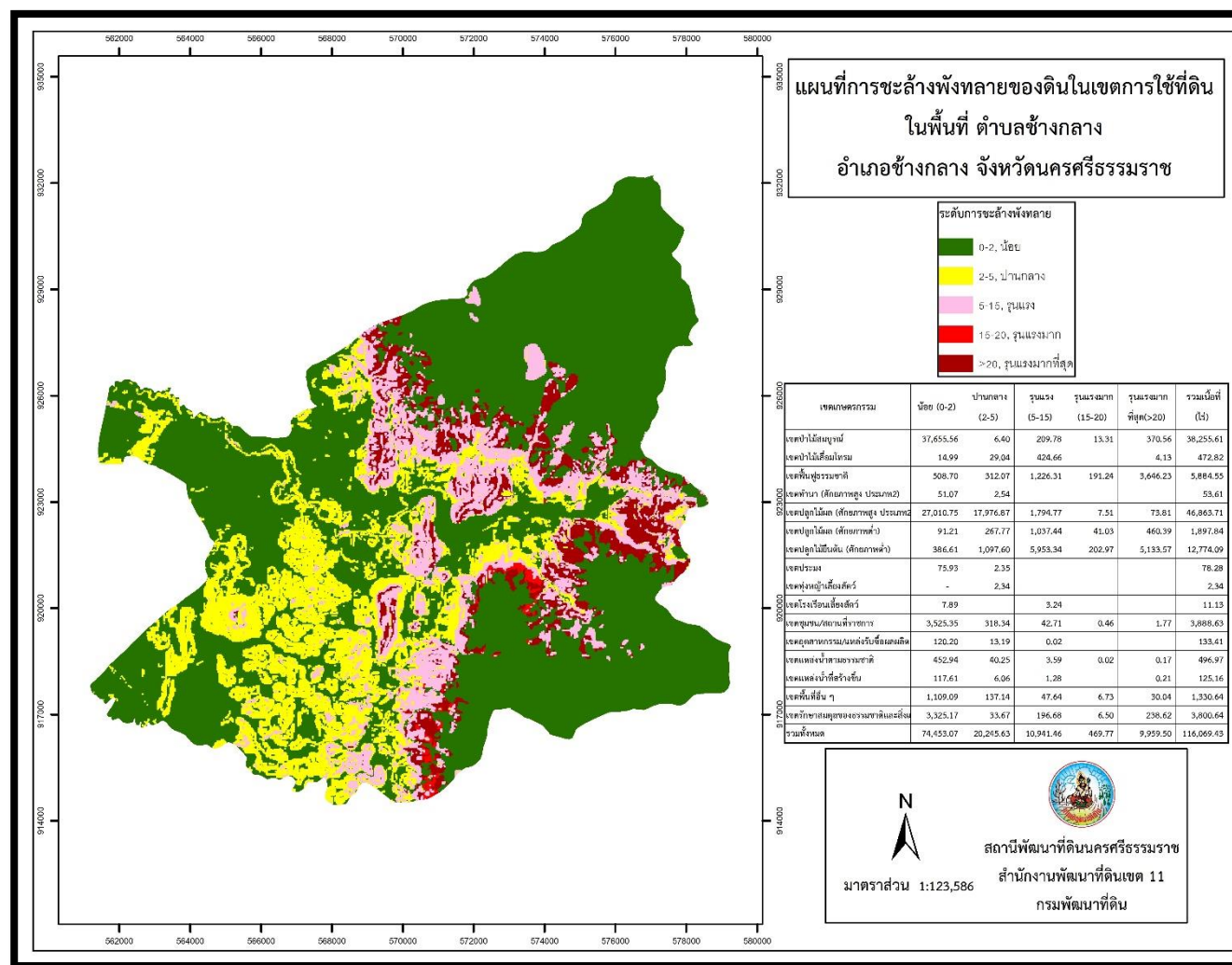
จนเกิดภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อกักน้ำไว้ในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนน้ำ คือ สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร เช่น (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ

ลำห้วย เป็นต้น (2) สร้างอ่าง ฝายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ขุดเจาะบ่อนบาดาล (4) ก่อสร้างปะปาภูเขา

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าว จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหามูลบ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาระบบขาดแคลนน้ำหรือน้ำท่วมทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

แผนการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา

แผนการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	126,500
1) เขตทำนา 53 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	1,500
2) เขตปลูกไม้ยืนต้น 12,774 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	33,000
3) เขตปลูกไม้ผล 48,761 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	3,000
4) เขตประมง 78 ไร่	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	2,500
5) เขตปศุสัตว์ 13 ไร่	1.5 การจัดหาปุ๋ยเพื่อการเกษตร (โดโลไมท์)	85,000
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	1,500
	1.7 การบริหารจัดการน้ำ	
	1.7.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	N/A
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	60,000
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	60,000

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

แผนการใช้ที่ดินตำบลช้างกลาง อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต
1) เขตทำนา 53 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสม และในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
2) เขตปลูกไม้ยืนต้น 12,774 ไร่	2. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
3) เขตปลูกไม้ผล 48,761 ไร่	3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
	4. การบริหารจัดการศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร)
4) เขตประมง 78 ไร่	1. การอบรมให้ความรู้ในการปฏิบัติตามนโยบายด้านการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (กรมประมง)
5) เขตปศุสัตว์ 13 ไร่	2. การอบรมบริหารจัดการโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (กรมปศุสัตว์)
	3. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (กรมปศุสัตว์)
2. เขตแหล่งน้ำ	1. สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อทำการเกษตร (กรมชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลข้างกลาง อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย						งบประมาณ (บาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572	รวม	2568	2569	2570	2571	2572	รวม	
1. เขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														พค.
1) เขตทำนา 54 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	ไร่	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	
2) เขตปลูกไม้ยืนต้น 12,774 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	33,000	33,000	33,000	33,000	33,000	165,000	
3) เขตปลูกไม้ผล 48,762 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	
4) เขตประมง 78 ไร่	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	12,500	
5) เขตปศุสัตว์ 13 ไร่	1.5 การจัดหาปูนเพื่อการเกษตร (โดโลไมท์)	ตัน	50	50	50	50	50	250	85,000	85,000	85,000	85,000	85,000	425,000	
	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	7,500	
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														พค.
	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>. 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และ รายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และคำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2567. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2566.
- องค์การบริหารส่วนตำบลข้างกลาง. 2566. วิสัยทัศน์ พันธกิจ. แหล่งที่มา : <https://www.changklang.go.th/vision.php>

